

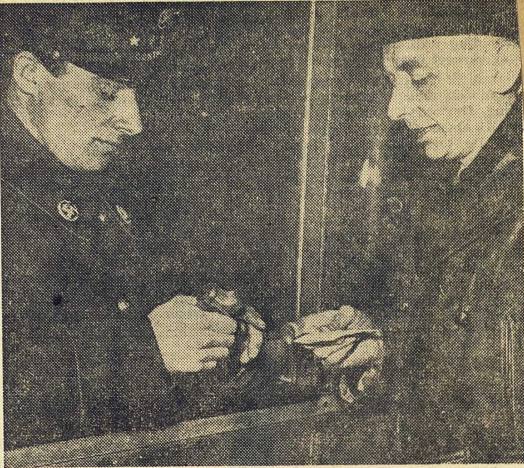
20/3

Arbetarpräster i Frankrike

ÅR 1943 utgav det katolska förlaget "Les éditions du Cerf" en bok som sökte visa att Frankrike i första hand borde bli föremål för missionsverksamhet (La France, pays de mission?). Här klarlades i detalj att befolkningen särskilt i städer och tätt bebyggda områden alldeles övervägande stod främmande för den katolska kyrkan. Bokens författare, H. Godin och Y. Daniel, beräknade att i storstädernas församlingar endast 5-10 procent av invånarna var "praktiserande" katoliker; inom den egentliga arbetarklassen sjönk siffran till 2 procent eller mindre. I församlingar med tusentals arbetare fanns ofta, konstaterade man, några tiotal eller möjligen hundratal troende; av det lilla antalet kyrkobesökare var i många fall ett överväldigande flertal kvinnor. Undersökningen bekräftade Pius XI:s ord, att kyrkan förlorat arbetarklassen, ja, den visade snarast att kyrkan förlorat det franska folket. Det var knappast någon nyhet; det nya var dokumenteringen i siffror.

Någon komparativ redogörelse för dessa förhållanden finns såvitt bekant inte. För Sveriges del kan antas att situationen är ungefär densamma som i Frankrike. Hos oss tillhör alla som inte begär utträde statskyrkan, de döper och konfirmerar sina barn och gifter sig i regel kyrkligt — men de går inte i kyrkan. Antalet kyrkobesökare är, även om man utgår från de på kyrkligt håll insamlade uppgifterna, blott en ringa del av befolkningen; ingen vill väl påstå att utanför de frireligiösa riktningarna de aktiva kristna är flera än en tiondel av de till namnet kristna. Debatten kring religiösa problem är ojämlikt livligare i Frankrike än hos oss; i Sverige anses det inom bildade kretsar närmast en smula blamant att vara aktiv på detta område, vare sig såsom troende eller som ateist, och det korrekta är en vänligt överseende likgiltighet inför det hela.

Godin och Daniel krävde som konsekvens av sina rön att man med större energi och förståelse skulle bedriva den religiösa verksamheten framför allt inom den franska arbetarklassen. De kunde härvid anknyta till en fransk tradition från Lamennais' religiösa socialism till katolsk socialreformism i skilda former under den tredje republiken. Då den fjärde republiken upprättades fanns god jordmån för dessa strävanden. Framstående katoliker hade gjort stora insatser inom motståndsrörelsen (även om hierarkin följde Pétain) och därvid samarbetat med skilda radikala riktningar, den aggressiva antiklerikalismen av Combes och Vivianis modell var nästan försvunnen inom politiken, en tendens fanns även inom den gamla borgarklassen att kombinera religion och reformer. Det folkrepublikanska partiets fram-

Fader Jacques är en av de franska "arbetarpräster" om vilka Herbert Tingsten skriver i denna och en följande artikel. Dessa präster lever och förtjänar sitt uppehälle som arbetare. Vissa av dem har också politiskt helt solidariserat sig med sin omgivning; fader Jacques deltog sålunda i den kommunistregistrerade fredskongressen i Wien. Här ovan är han på väg från Lille, där han har sitt arbete, till en konferens i Paris.

marsch var det starkaste beviset på styrkan av denna "kristligt sociala" strömning. Och experimentet med "arbetarpräster", framfört av ärkebiskopen i Paris, kardinal Suhard, på hösten 1943, var ett av de märkligaste uttrycken för den förändrade inställningen. Franska präster skulle föra tron till arbetarna genom att själva bli arbetare. De skulle dela arbetarvärdens "liv, förhoppningar och svårigheter" och "till denna värld bära ett levande vittnesbörd om katolicismens stärkande rikedom".

Ordet arbetarpräster är inte någon ordlek, någon propagandafas. Exakta och fullständiga uppgifter är inte tillgängliga, men så mycket är klart att av de omkring 120 arbetarpräster flertalet verkligen levat som arbetare. De har, bland annat inom metallindustrin och jordbruket, tagit tjänst på vanliga villkor, arbetat åtta timmar, levat på sina löner, bott i arbetarkvarteren, tillbragt en stor del av fritiden med sina arbetskamrater, i stor utsträckning varit medlemmar av fackföreningarna. Den prästerliga verksamheten har ofta begränsats till gudstjänster efter arbetets slut, jämte, naturligtvis, missionsverksamhet i form av samtal, besök, omvårdnad av sjuka och gamla, undervisning i fria former. Vilka resultat detta arbete givit från religiös synpunkt lär väl inte i detalj kunna fastställas. Det påstås helt allmänt att många omvändelser ägt rum, att vissa arbetargrupper kommit att uppskatta kyrkan, även om de inte blivit troende katoliker. Nästan genomgående har sagts att arbetarprästerna genom idealitet och uppoffringar

framstått som en elit inom kyrkan, och den kritik som någon gång riktats mot dem har präglats av personlig respekt. Socialister och kommunister har visat rörelsen en viss förståelse; man har inte stämplat arbetarpräster som spridare av opium bland folket, utan i stort sett godtagit dem som verkliga arbetare.

Det är här problemet ligger. Är arbetarpräster arbetare eller präster? Har de i så hög grad kommit att dela omgivningens sociala och politiska åskådning att känslan av en mission bland arbetarna undanträngts av solidaritetskänsla med arbetarna? Sedan ett par år har den frågeställningen varit aktuell. Ett par arbetarpräster deltog i den av kommunisterna anordnade demonstrationen mot general Dewey i maj 1952, en arbetarpräster skrev i detta sammanhang en ledare i den kommunistiska L'Humanité, en annan deltog i den kommunistregistrerade fredskongressen i Wien, några arbetarpräster mottog funktioner i den av

Kardinalerna Feltrin

kommunisterna behärskade landsorganisationen (Confédération générale du travail). Påvestolen började uppmärksamma saken, angrepp framkom i katolska tidningar i Frankrike, ilsket besvarade i La Quinzaine, organ för den katolska arbetarrörelsen (Action catholique ouvrière). Under hösten 1953 ägde förhandlingar rum i Rom mellan representanter för den franska hierarkin och påvestolen. Det är notoriskt att fransmännen sökte hindra, uppskjuta eller mildra ett inskridande från påvens sida. Men varningar från franskt håll sänkades inte. Kardinal Saliège, ärkebiskop i Toulouse, talade om "det farliga i denna rörelse, som visserligen besjälats av ädla motiv, men som tydligt fläckats av tendens till avvikelser och till och med av neoprotestantism". Kardinal Feltin, Suhards efterträdare som ärkebiskop i Paris, sade på ett möte i november några erkännande ord om arbetarpräster, men fortsatte: "Dessa präster har kastats in i en miljö som är hednisk och impregnerad av marxism, och ett skadligt inflytande har utövats på några av dem utan att de själva varit medvetna om det."

För några veckor sedan kom så den avgörande aktionen (beskriven av Dagens Nyheters Pariskorrespondent 15 februari). Enligt påvens beslut, i detalj utvecklat i ett meddelande från de franska biskoparna, stadgas förbud för arbetarpräster i ordets hittills brukliga mening. Ingen präst får tjänstgöra som arbetare mer än tre timmar om dagen; präster får inte ingå i fackliga organisationer eller delta i arbetarrörelsen; de som skall tjänstgöra som arbetarmissionärer skall genomgå en särskild utbildning och utväljas för denna verksamhet av sina kyrkliga chefer. Vid samma tid företogs ett slags utrensning inom dominikanorden, som särskilt stött arbetarprästerna och över huvud intagit en socialradikal position. En rad dominikaner som verkat som publicister förflyttades till andra poster och ersattes av personer som ansågs mera konservativa eller följsamma.

Det stora flertalet arbetarpräster har underkastat sig; endast i ett fåtal fall tycks en vägran vara tänkbar. Av intresse är emellertid den utomordentligt livliga debatt som aktionen föranlett i

Frankrike, i tidningar och tidsskrifter av skilda politiska och religiösa riktningar. De politiska tvisterna har under några veckor trätt i bakgrunden för denna konflikt, som till sina omedelbara följder är så begränsad. Debatten om arbetarpräster ger åtskilligt till belysning av dagens Frankrike. HERBERT TINGSTEN

till vänster) och Saliège.